

BUDAPEST XVIII. KERÜLETI EÖTVÖS LORÁND ÁLTALÁNOS ISKOLA
HAGYOMÁNYŐRZŐ PROGRAMUNK

MÁRTON NAP

Mese (rajzot várunk hozzá), népszokások, hiedelmek, versek, mondókák, színezők – Árvayné Kereskényi Melinda néni összeállítása

Ének (szöveg és video) – Tasi Andrea néni ajánlata

Népi játék, tánc (video) – Necsevné Kati néni ajánlata

SZENT MÁRTON TÖRTÉNETE

Valamikor réges -régén élt egyszer egy kisfiú, akit Mártonnak hívtak. Édesapja katona volt. Amikor a kisfiú nagyobbacska lett, ő is szeretett volna katona lenni és jelentkezett a római hadseregbe. Sisakban, páncélban, lóháton ülve bátran kardozott a csatákban. Bátorsága mellett jószívű is volt, ezért katonatársai megszerették őt.

Egy napon egy város felé lovagoltak és az út szélén egyszer csak megláttak egy koldust. Hideg volt, de a szegény kolduson alig volt valami ruha, reszketett, fázott, amikor megszólította Mártont:

- Segíts rajtam, megvesz az Isten hidege!

Márton tanakodni kezdett, mit is adhatna ennek a szegény embernek, mert saját ruháján kívül nem volt nála semmi más. Hirtelen levette köntösét, kardjával kettévágta és az egyik felét a didergő koldusra terítette.

Később, amikor Márton lefeküdt aludni nagyon különöset álmodott. Álmában Jézust látta, és a vállán az a fél köpönyeg volt, amit ő adott a koldusnak.

Márton nemsokára otthagyta a hadsereget és pap lett belőle. Nagyon szerették mindenütt, mert jóságos volt és mindenkinek segíteni próbált. Az emberek hamarosan meg akarták választani püspöknek. Márton nem akart püspök lenni, aki díszes palotában lakik és szolgák veszik körül, ő ezután is egyszerű életet akart élni. Ezért elbújt az emberek elől, hogy ne találják meg. Képzeljétek, milyen jó búvóhelyet talált! A libák közé bújt el, az ólban. De a libák nem maradtak csendben, hangosan gágogtak, és gágogásukkal elárulták Márton búvóhelyét. Így az emberek rátaláltak. Később püspökké avatták, de ezután is ugyanolyan jóságos és szerény maradt, mint előtte. Nagyon sokat segített a szegényeknek és az emberek egész életében nagyon szerették őt.

Amikor meggyújtjuk majd a Márton napi lámpásunkban a gyertyát, gondoljatok Ti is arra, amikor valakinek segítettetek, valami jót cselekedtetek.

MÁRTON-NAPI SZOKÁSOK ÉS NÉPI HIEDELMEK

November 11-e, Szent Márton ünnepe a magyar néphagyományban a gazdasági évet lezáró ünnep. Először a 14. századi krónikák szerint november 11-e volt a tisztújítás, a jobbágytartozás lerovásának napja, hiszen eddigre már mindenhol elszámoltak a pásztorok a tavaszi-nyári időszakban rájuk bízott jószággal, és a gazdától. Ez a szokás később már nem a fizetési kötelezettségekkel függött össze, hanem ajándékozássá változott. A pásztorok végigjárták azokat a házakat, amelyeknek állatait őrizték, köszöntőt mondtak s a ház gazdájától ajándékot kaptak. E lakomák és ünneplések után következett a 40 napos böjt, amely egész karácsonyig tartott.

MÁRTON-NAPI SZOKÁSOK:

Márton-napi lakoma: Márton napján libát kell enni. Az első Márton-napi libaevésről szóló írásos beszámoló 1171-ből származik. A népszokás szerint azért kell Márton napján libát enni, hogy a következő évben ne éhezünk s úgy tartották, hogy minél többet esznek Márton napján, annál erősebbek lesznek.

A liba húsán kívül minden más részét is felhasználták, tollával kódexeket írtak, a csontjából pedig időjárást jósoltak. A jóslás szerint, ha a mellcsont fehér és hosszú volt, havas telet jelentett, ha pedig barna és rövid, sárosat.

A lúd fogyasztásának hagyománya szorosan kötődik **az újbort** fogyasztásához.

A hagyomány szerint ezért a bornak Szent Márton a bírója, ezen a napon kellett az újbort először megkóstolni, mivel ekkor változott a must borrá. Szent Márton napján a pásztorok vesszőt adtak ajándékba a gazdáknak. Úgy tartották, hogy ahány ága van a vesszőnek, annyit malacozik majd a disznójuk.

Lampionos felvonulások: Márton napja előtt Németországban és itthon is szokás, hogy az óvodások és a kisiskolások világító lampionokat barkácsolnak és este ezekkel hangos énekszóval vonulnak végig az utcákon. Ezek mellett gyakran rendeztek **Márton napi vásárokat, bálakat**, s örültek annak, hogy e napon csak lakomáznak és tilos házimunkát végezniük.

HIEDELMEK:

- E napon nem szabadott takarítani, mosni, teregetni sem, mert azt tartották, hogy ezzel az összes jószágát a veszélybe sodorja. Úgy vélték, hogy a Márton napján szedett vessző, ha az istálló ajtaja fölé helyezték, megvédi az állományt a betegségektől.

- A pásztoroktól ezen a napon ajándékozott vesszőnek is védelmező erőt tulajdonítottak. Ha ezzel a vesszővel a gazda megveregette a disznókat, tartották, akkor egészségesek, edzettek, jó ízűek lettek és védelmet kaptak a betegségektől.
- Aki Márton-nap éjjelén álmodik, egész évben boldog lesz.
- „Ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, kemény tél várható”. Akkor mondták ezt, mikor Márton napon havazott, akkor ugyanis enyhe, latyakos télre számítottak. A néphit szerint a Márton-napi eső sem jelent jót, mert utána rendszerint fagy jön, majd szárazság következik.
- A hiedelem úgy tartja, hogy aki kicsit ittas lesz Márton napján a friss újbortól, az védelmet fog kapni a teljes következő évre a gyomorfájással és a fejfájással szemben.
- A hagyomány szerint a Márton-bornak gyógyító hatása is volt, ezért úgy tartották, minél többet isznak, annál egészségesebbek lesznek.

MÁRTON NAPI MONDÓKÁK, JÁTÉKOK:

Gazdag Erzsi: Jóbarátaink

Libám lábán sárga csizma,
gúnár-varga rámán varrta.
Abban megy a liba bálba,
Harminchárom liba várja.
Liba-bálban, vízi bálban,
csupa-csupa vízi tánc van.
Ott forognak, ott sűrögnek,
ha megunják, megfürödnek.

Verseghy Erzsébet: Libanátha

Lúdanyónak könnye pereg,
kislibája nagyon beteg.
Mégfázott a csupasz lába,
mezítláb ment óvodába.
Jó mamája borogatja,
forró teával itatja,
meg is gyógyul harmadnapra,
holnapután vasárnapra.
Hétfőn reggel korán költik,
tó vizében megfürösztik,
csizmát húznak lúdtalpára,
úgy küldik az óvodába.

Tordon Ákos: Libasorban

Sír a nád, a sárga nád,
jégkabátban a világ.
Nézd, a libák libasorban,
libasorban, libatollban
keresik a nyarat; hol van?
Libapapucs, libaláb
a nap sütné legalább.
De mert nem süt, gi-gá-gá,
mind elmennek világgá.

Felelgetős játék:

- Gyertek haza, ludaim!
- Nem merünk!
- Miért?
- Félünk!
- Mitől?
- Farkastól!
- Hol a farkas?
- Bokorban!
- Mit csinál?
- Mosdik!
- Miben mosdik?
- Arany medencében!
- Mibe törölközik?
- Kis cica farkába!

Jankovich Ferenc: Libák

Harminchárman keltünk útra,
Mikor mentünk világgá.
Harmincan sem jöttünk vissza –
Gági-gégém, húgom, hop!
Gágá, gigágá!

Arra jött a limpes-lompos,
Mikor mentünk világgá,
Lúdgégére éhes farkas –
Gági-gégém, húgom hop!
Gágá, gigágá!

El is értünk egy nagy tóba,
Mikor mentünk világgá,

Egy nagy libaúsztatóba –
Gági-gégém, húgom hop!
Gágá, gigágá!

Tiszta vízben megmosdottunk,
Mikor mentünk világgá,
Mégis sáros lett a tollunk –
Gági-gégém, húgom hop!
Gágá, gigágá!

Szentendrei legények,
Libát loptak szegények.
Nem jól fogták a nyakát,
A nyakát, sej-haj a nyakát,
Elgágította magát.

Novemberben, Márton napján
liba gágog, ég a kályhán.
Aki libát nem eszik,
egész évben éheznek.

Száz liba egy sorba,
Mennek a nagy tóra,
Elöl megy a gúnár,
Jaj, de begyesen jár.

Nincs szebb madár, mint a lúd,
Nem kell neki gyalogút,
Télbe-nyárba mezítláb,
Úgy kíméli a csizmát.

Héja, héja, lakatos!
Látom, lábad ripacsos.
Addig libát nem adok,
míg a lábad ripacsos.
Csörlőre, csattogóra,
ágyomasszony ablakára!

Árok partján ül egy liba,
Azt gágogja, hogy taliga.
Paradicsom-paprika,
Papucsba jár a liba.

ÉNEK (TASI ANDREA NÉNI AJÁNLATA):

https://www.youtube.com/watch?v=UhwmdiuQmng&feature=emb_title

Kicsi lámpások c. dal

1. Hold hintó indult el lomhán az égen
kis lámpát gyújtok, ma én is elkísérem
dalok mesélnek egy jó szívű tettről
köpenyét megosztó jóságos szentről

Kicsi lámpásom fénye
ma este úgy ragyog
mint odafent éjjel
a szikrázó csillagok
kicsi szívekben égnek
reménynek lángjai
mert bajban a jóval
vígaszt lehet nyújtani

2. Harcos volt egykor kit úgy hívtak Márton
példával járt elől, hogy segítsünk máson
reszkető koldusnak fél köpenyét adta
hogy szívében jóság van Ő ezt megmutatta

Kicsi lámpásom fénye
ma este úgy ragyog
mint odafent éjjel
a szikrázó csillagok
kicsi szívekben égnek
reménynek lángjai
mert bajban a jóval
vígaszt lehet nyújtani

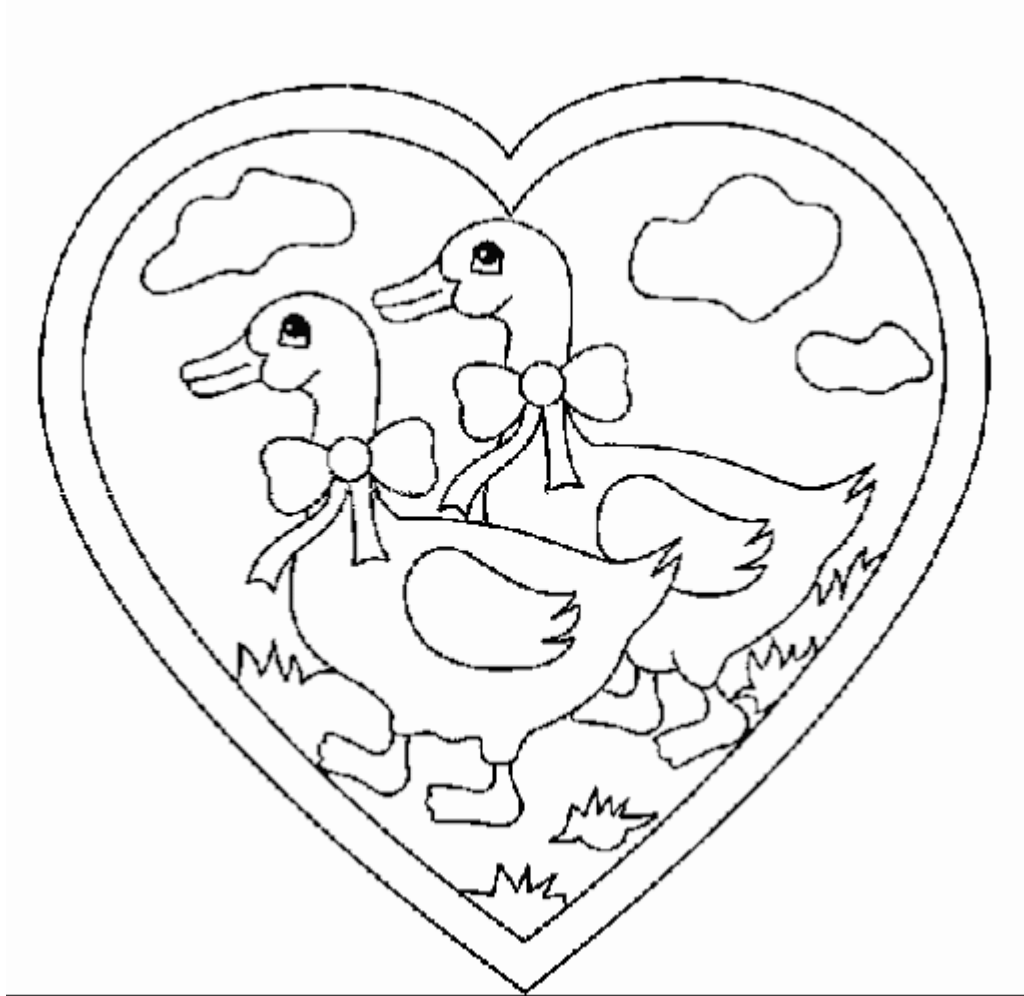
3. Lelkünkbe hozhat fényt a sok kis gyertya
nem veszhetünk el, ha figyelünk egymásra
Sorsot fordíthat egy parányi jótett
magányos szívbe ha remény magot ültet

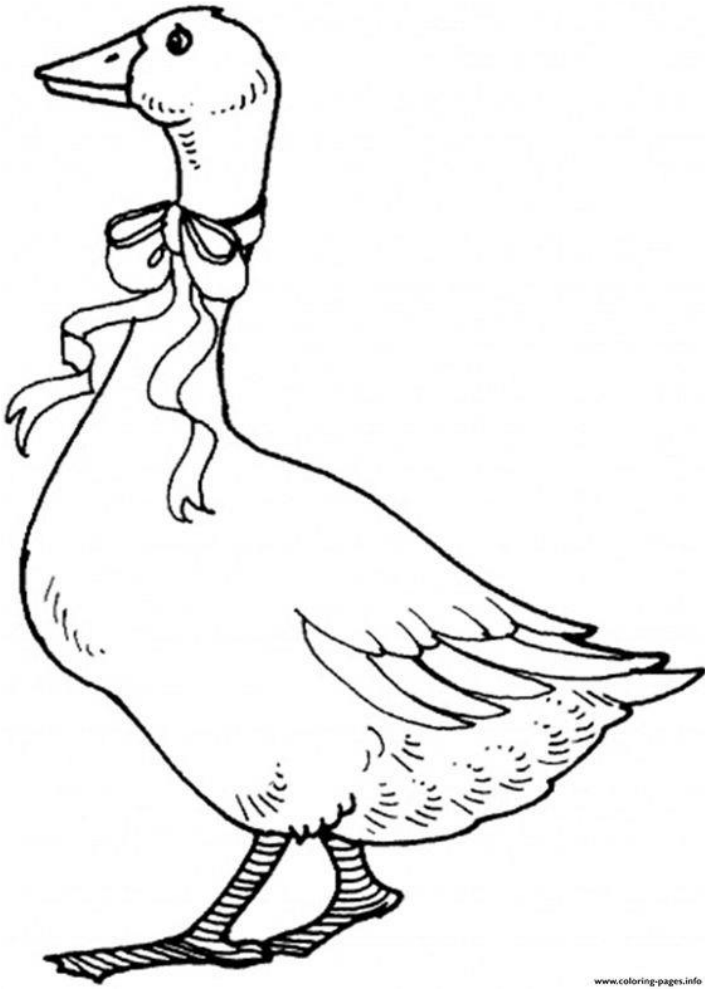
Kicsi lámpásom fénye
ma este úgy ragyog
mint odafent éjjel
a szikrázó csillagok
kicsi szívekben égnek
reménynek lángjai
mert bajban a jóval
vígaszt lehet nyújtani

TÁNC, NÉPI JÁTÉK (NECSEV KATI NÉNI AJÁNLATA):

<https://www.youtube.com/watch?v=ZYzlnZRxaZU>

SZÍNEZŐK:

www.coloring-pages.info

